

Opinia Komitetu Regionów w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej Zintegrowany program działań w zakresie kształcenia ustawicznego

(2005/C 164/07)

KOMITET REGIONÓW,

uwzględniając propozycję decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej zintegrowany program działań w dziedzinie kształcenia przez całe życie (COM(2004) 474 końcowy — 2004/0153 (COD));

uwzględniając decyzję Komisji Europejskiej z dnia 15 lipca 2004 r. o zasięgnięciu jego opinii na ten temat zgodnie z art. 265 i art. 149 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską;

uwzględniając decyzję Przewodniczącego Komitetu z dnia 5 kwietnia 2004 r., powierzającą sporządzenie tej opinii Komisji ds. Kultury i Edukacji;

uwzględniając projekt opinii CdR 258/2004 Rev. 2 przyjęty dnia 7 grudnia 2004 r. przez Komisję ds. Kultury i Edukacji (sprawozdawca: **Christina Tallberg**, radna hrabstwa Sztokholm (SE/PES));

a także biorąc pod uwagę:

komunikat Komisji w sprawie nowej generacji wspólnotowych programów na rzecz edukacji i szkolenia po roku 2006 (COM(2004) 156 końcowy);

komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego pt. „Budowanie naszej wspólnej przyszłości: perspektywy finansowe i polityczne dla rozszerzonej Unii na lata 2007-2013” (COM(2004) 101 końcowy),

na 58 sesji plenarnej w dniach 23-24 lutego 2005 r. (posiedzenie z dnia 23 lutego) jednomyślnie przyjął następującą opinię:

Informacje ogólne

Komisja opracowała propozycję decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej zintegrowany program działań w dziedzinie kształcenia przez całe życie, obejmujący szereg programów o charakterze sektorowym/szczegółowym. Ów zintegrowany program korzysta z doświadczeń aktualnie funkcjonujących programów Socrates i Leonardo da Vinci, programu eLearning, inicjatywy Europass oraz różnorodnych działań finansowanych ze wspólnotowego programu działania.

Przedstawiona propozycja dotyczy spraw istotnych dla życia publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym, czyli na poziomie najbliższym obywatela; są to zatem również sprawy ważne dla Komitetu Regionów. W swej propozycji Komisja zajmuje się jednak wyłącznie szczeblem unijnym i krajowym. W tekście swym tylko przelotnie wspomina o szczeblu lokalnym i regionalnym i o znaczeniu jego udziału w tworzeniu i realizacji programu w Europie.

Według danych Eurostatu (2001) średnio 19,6 % młodych Europejczyków w wieku od 18 do 24 lat nie pojawia się w statystykach dotyczących dalszego kształcenia i doskonalenia zawodowego, a 20 %-30 % absolwentów szkół nie kontynuuje nauki — ani ogólnej, ani zawodowej.

W tzw. deklaracji bolońskiej (19 czerwca 1999 r.) ministrowie edukacji państw członkowskich wraz ze swymi odpowiednikami z czternastu innych państw Europy stwierdzają, że europejski sektor kształcenia wyższego musi zdobyć międzynarodową atrakcyjność licującą z wielkością kulturalnych i naukowych osiągnięć kontynentu.

Zgodnie z konkluzjami swego posiedzenia w Lizbonie (marzec 2000 r.), Rada Europejska zebrana w Feirze wezwała państwa członkowskie, Radę i Komisję do przyjęcia jednolitych strategii i rozwiązań praktycznych wspierających kształcenie przez całe życie dla wszystkich.

Mając to na względzie, Komisja przyjęła memorandum w sprawie kształcenia przez całe życie, zmierzające do wywołania ogólnoeuropejskiej debaty w sprawie kompleksowej strategii na rzecz kształcenia przez całe życie na szczeblu indywidualnym i instytucjonalnym, we wszystkich dziedzinach życia publicznego i prywatnego. W przyjętej koncepcji edukacji europejskiej szczególnie nacisk położono na kształcenie indywidualne.

Zebrani w Pradze 19 maja 2001 r. unijni ministrowie ds. kształcenia wyższego podkreślili m.in. znaczenie uatrakcyjnienia europejskiego kształcenia wyższego dla studentów z Europy i innych części świata.

Na swym posiedzeniu w Sztokholmie (marzec 2001 r.) Rada Europejska uzgodniła zadania dla europejskich systemów kształcenia i szkolenia zawodowego. Rada wyznaczyła dla realizacji programu działań „Edukacja 2010” następujące priorytetowe dziedziny rozwoju: dostęp do poradnictwa, kontrola jakości świadczonych usług, rola poradnictwa dla rozwoju zasobów ludzkich i poradnictwo na rzecz ułatwiania mobilności studentów i pracowników w Europie. Z kolei na posiedzeniu w Barcelonie (2002 r.) Rada Europejska sporządziła program działań na rzecz realizacji tych celów.

Rozpatrywana propozycja pojawia się po komunikacie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie umocnienia współpracy z krajami trzecimi w dziedzinie kształcenia wyższego (COM(2001) 385 końcowy).

Biała księga pt. „Nowy impuls dla młodzieży europejskiej” ustosunkowuje się do zapotrzebowania młodzieży na elastyczny system poradnictwa i doradztwa, który ułatwi jej stały dostęp do możliwości kształcenia się przez całe życie (ang. *lifelong learning*) i w całokształcie sytuacji życiowych (ang. *lifewide learning*).

W roku 2002 Komisja postanowiła urzeczywistnić ideę europejskiego obszaru kształcenia przez całe życie. Jednym z praktycznych efektów tej decyzji był stworzony przez Komisję we współpracy z Komitetem Regionów program „Uczące się Regiony” (Regionalne Sieci Kształcenia przez Całe Życie — program R3L). W ramach tego programu 120 regionów współpracuje w 17 sieciach, starając się wypracować kompleksowe strategie kształcenia przez całe życie.

W swym komunikacie w sprawie programów edukacyjnych Unii Europejskiej po roku 2006 Komisja przedstawia swe plany dotyczące nowych programów unijnych, w tym nowego zintegrowanego programu współpracy transnarodowej na rzecz mobilności i kształcenia przez całe życie dla państw członkowskich UE, krajów EOG/EFTA oraz krajów ubiegających się o członkostwo w UE. Program ten obejmuje zarówno kształcenie ogólne, jak i zawodowe.

We wspólnym raporcie przejściowym pt. „Edukacja i szkolenie 2010” przedłożonym przez Radę i Komisję, wspomina się o konieczności przeprowadzenia istotnych reform dla osiągnięcia celów strategii lizbońskiej, wyznaczając trzy priorytetowe kierunki działania: skupienie reform i inwestycji na kluczowych dziedzinach społeczeństwa informacyjnego, wprowadzenie w życie idei kształcenia przez całe życie oraz budowa wspólnej Europy edukacji i szkolenia. Kolejny raport przejściowy ma się ukazać w roku 2006.

W listopadzie 2004 r. Wim Kok, przewodniczący grupy wysokiego szczebla ds. przeglądu śródkresowego, przedstawił swój raport w sprawie postępów odnośnie Strategii Lizbońskiej. Jeden z wniosków w raporcie jest taki, że postęp w odniesieniu do deklarowanych celów jest o wiele za wolny. Wniosek w sprawie zintegrowanego planu działania dotyczącego kształcenia przez całe życie należy również widzieć w tym kontekście. Na szczeblu lokalnym i regionalnym istnieje duży potencjał do wnoszenia aktywnego wkładu w osiągnięcie celów w dziedzinie edukacji.

Komitet Regionów wielokrotnie podkreślał potrzebę silnego osadzenia kształcenia przez całe życie w kontekście lokalnym i regionalnym. Wobec znaczenia, jakie ma ta kwestia dla organizacji życia społecznego na szczeblu lokalnym i regionalnym Komitet Regionów pragnie odgrywać aktywną rolę w tworzeniu i wdrażaniu kampanii na rzecz kształcenia przez całe życie.

Istota propozycji

Program zintegrowany

Nowe zasady przewidują nowy zintegrowany program edukacji i szkolenia na rzecz mobilności, projektów w zakresie współpracy na rzecz kształcenia przez całe życie oraz budowania sieci współpracy. Program zawiera następujące składniki:

1. Programy sektorowe:

- **Comenius** — program działań na rzecz kształcenia ogólnego, dotyczący szkół do poziomu średniego włącznie;
- **Erasmus** — program działań na rzecz edukacji i kształcenia zaawansowanego na szczeblu kształcenia wyższego;
- **Leonardo da Vinci** — program obejmujący wszelkie pozostałe aspekty edukacji i szkolenia zawodowego;
- **Grundtvig** — program na rzecz kształcenia dorosłych.

2. Program ogólny/przekrojowy, obejmujący cztery główne działania:

- współpraca wspólnotowa w sprawie polityki kształcenia przez całe życie,
- szczególna uwaga na nauczanie języków obcych,
- rozwój działań związanych z technologiami komunikacyjnymi i informacyjnymi przekraczających granice programów szczegółowych,
- lepsze upowszechnianie wyników.

3. Program im. Jeana Monneta, wspierający działania związane z integracją europejską oraz instytucjami europejskimi w dziedzinie edukacji i szkolenia.

Cele ilościowe

Program kształcenia przez całe życie i kształcenia zawodowego ma kosztować ok. 13.620 mld EUR w ciągu siedmiu lat. Trzon budżetu przypada na **cztery główne zadania** wyznaczone w perspektywach finansowych na lata 2007-2013.

Ogólnym celem jest przyczynienie się do przekształcenia Wspólnoty w rozwinięte społeczeństwo oparte na wiedzy dzięki kształceniu przez całe życie. W odniesieniu do czterech programów szczegółowych cele są następujące:

- objęcie działaniami programu Comenius w latach 2007-2013 1/20 uczniów szkół;
- 3 mln studentów Erasmus do roku 2011;
- 150.000 stażów Leonardo rocznie do roku 2013;
- objęcie programem mobilności Grundtvig 25.000 osób rocznie do roku 2013.

Stanowisko Komitetu Regionów

1. Komitet Regionów z zadowoleniem odnotowuje przedstawioną przez Komisję Europejską propozycję koordynacji programów kształcenia w skali UE w ramach zintegrowanego programu kształcenia przez całe życie. Komitet uznaje ten pomysł za bardzo istotny wkład w działania zachęcające wszystkich interesariuszy do pracy na rzecz szybkich zmian w systemach kształcenia i doskonalenia ogólnego i zawodowego. Odpowiada on potrzebom nowej gospodarki opartej na wiedzy i jest zgodny z ambicjami Wspólnoty dotyczącymi społecznego zaangażowania i odpowiedzialności jednostek.

2. Komitet, który już poprzednio podkreślał znaczenie strategii kształcenia przez całe życie, oświadcza, że zależy mu na doprowadzeniu do tego, by zintegrowany program przyniósł znaczące efekty i w sposób istotny przyczynił się do zwiększenia demokracji i dobrobytu.
 - 2a. Debata Młodzieży odbyła się w związku z dziesięcioleciem Komitetu Regionów w dniach 17-18 listopada 2004 r. Przedstawiciele młodzieży podkreślili, że należy pilnie włączyć do pilnych celów umożliwienie uczniom uczestniczenia w programach wymiany, tak, aby mogli doświadczyć innych kultur, poznać inne języki i Wspólnotę Europejską. Komitet Regionów uznaje proponowane liczne cele za krok w dobrym kierunku i popiera długoterminowy cel wskazany przez przedstawicieli młodzieży.
 3. Rada Europejska na posiedzeniu w Lizbonie stwierdziła, że kształcenie ogólne i kształcenie zawodowe mają decydujące znaczenie dla zdolności UE do sprostania stojącemu przed nią wyzwaniu i zapewnienia powszechnej dostępności dobrodziejstw społeczeństwa informacyjnego. Tylko w ten sposób UE uda się w pełni urzeczywistnić swój potencjał. W ramach inicjatyw na rzecz edukacji należy popierać różne sposoby zdobywania i rozwoju wiedzy, tak by móc zapewniać coraz skuteczniejszą pomoc coraz większej liczbie osób.
- Szczebel lokalny i regionalny ma do odegrania kluczową rolę*
4. W całej Unii Europejskiej istotna część odpowiedzialności za obszary problemowe wyróżnione w dokumencie Komisji przypada organom szczebla lokalnego i regionalnego.
 5. W wielu krajach Europy za kształcenie ogólne, zawodowe i kształcenie dorosłych odpowiada samorząd regionalny i lokalny. Na tym szczeblu podejmuje się decyzje dotyczące edukacji i szkolenia i wprowadza je w życie. Samorząd lokalny i regionalny jest również uczestnikiem dialogu partnerów społecznych oraz koordynuje rozwój lokalny i regionalny. Ma więc naturalnie swój interes w rozwijaniu umiejętności swych pracowników.
 6. Samorząd wypełnia również zadania z zakresu polityki społecznej, dbając o właściwe warunki życia dla obywateli — czy to dzieci, czy dorosłych, czy ludzi starszych. Do jego zadań należy też dbanie o społeczną integrację grup zagrożonych, w szczególności niepełnosprawnych fizycznie lub umysłowo. Jest wreszcie również pracodawcą i jako taki będzie również odnosić korzyści z działań na rzecz rozwoju umiejętności siły roboczej.
 7. Działalność organów lokalnych i regionalnych w dziedzinie kształcenia europejskiego zawiera istotny aspekt demokratyczny: stwarza ona mianowicie możliwość zaangażowania się i stania się rzecznikiem demokratycznego społeczeństwa.
 8. Można również stwierdzić, że władze lokalne i regionalne mają wyjątkową pozycję, jeśli idzie o zdolność nawiązywania z partnerami społecznymi i instytucjami konstruktywnej współpracy w dziedzinie kształcenia ogólnego i ustawicznego, zmierzającej do dostosowywania programów kształcenia ogólnego i zawodowego do specyficznych potrzeb i wymogów lokalnych.
 9. Wiele różnych projektów współpracy regionalnej i lokalnej okazuje się motorami rozwoju.
 10. Programy na rzecz kształcenia umożliwiają Unii dotarcie bezpośrednio do pojedynczych obywateli. Żaden inny program unijny nie wpływa każdego roku na życie tak wielu osób. Programy te przyczyniają się również do modernizacji systemów kształcenia i pomagają jednostkom w dostosowywaniu swych umiejętności do aktualnych warunków. Zważywszy na zakres odpowiedzialności szczebla lokalnego i regionalnego, organy regionalne należy traktować jako ważny cel działań w ramach programów realizowanych w dziedzinie edukacji i szkolenia.
 11. Program „Regionalne Sieci Kształcenia przez Całe Życie” (R3L) powołany przez Komisję i Komitet Regionów stanowi doskonały przykład upowszechniania i rozwoju kształcenia przez całe życie w Europie. Komitet oczekuje kolejnych inicjatyw tego rodzaju, które mogą się szybko rozwinąć i istotnie przyczynić się do umocnienia integracji europejskiej na poziomie najbliższym obywateli.
 12. Europejski samorząd lokalny i regionalny włączać należy na wczesnym etapie w realizację programów na rzecz edukacji i szkolenia. Nie może on pełnić wyłącznie roli biernego odbiorcy efektów programu po jego wykonaniu.
- Miejsce strategii kształcenia przez całe życie w programie zintegrowanym*
13. Koncepcja kształcenia przez całe życie kładzie nacisk na proces uczenia się, a nie na nauczanie w tradycyjnym rozumieniu oraz na rozwój indywidualnych umiejętności, a nie na sformalizowane systemy edukacji.
 14. Zakres strategii sięga od przedszkola po kształcenie dorosłych, obejmując różnorodne formy uczenia się i kształcenia. Ważne jest, by ta ogólna koncepcja znalazła właściwe przełożenie w równym stopniu na projektowany program zintegrowany i na programy sektorowe.
 15. Zadaniem wszystkich programów szczegółowych — a nie tylko programu Comenius — winno być podnoszenie świadomości różnorodności i wartości kultur europejskich.
 16. We wspólnych celach uwzględnić należy znaczenie zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego z perspektywy kształcenia przez całe życie.

17. Dlatego też Komisja w swym memorandum również wyraźnie stwierdza, że systemy edukacji i kształcenia praktycznego należy włączyć w koncepcję kształcenia przez całe życie. Komisja wskazywała już na to, że nowy zintegrowany program musi objąć zarówno edukację akademicką, jak i kształcenie zawodowe. Komitet Regionów popiera to stanowisko. Programy Socrates i Leonardo podlegały do tej pory różnym przepisom, a zatem i różnym procedurom, co niewątpliwie stanowiło utrudnienie.
18. Kolejnym potwierdzeniem zapotrzebowania na możliwości realizowania dobrych projektów przekrojowych jest fakt, że podstawowe kształcenie zawodowe podlega obecnie programowi Leonardo, a podyplomowe — programowi Erasmus.
19. Komitet Regionów zwraca uwagę na potrzebę jak najlepszej koordynacji między poszczególnymi programami sektorowymi. W ramach programu kształcenia przez całe życie należy umożliwić i ułatwiać realizację zarówno programów horyzontalnych, jak i wertykalnych. Zapropinowana struktura wydaje się dopuszczać ściślejszą współpracę między sektorami.
20. Komitet Regionów uważa jednak, że oprócz tego otwarcia na współpracę konieczna jest także jasno wyrażona wola wspierania współpracy między programami szczegółowymi w perspektywie europejskiej strategii kształcenia przez całe życie.
- Dostosowanie do bieżącego zapotrzebowania na umiejętności zawodowe*
21. Kształcenie zawodowe ulega szybkim przeobrażeniom. W systemie kształcenia zawodowego wpisującym się w koncepcję kształcenia przez całe życie szczególnego znaczenia nabierają pojęcia „wiedza” i „uczenie się”; ponadto aktualnie na rynku pracy istnieje duże zapotrzebowanie na pracowników ze znajomością języków obcych.
22. Istotnymi elementami kształcenia zawodowego stają się również umiejętności społeczne, jak chętnie branie na siebie odpowiedzialności, praca zespołowa, „dogadywanie się” ze współpracownikami i innymi osobami dorosłymi, kreatywność, zdolność do spojrzenia z dystansu i świadomość wymogów jakościowych. Kolejne przykłady bardzo istotnych składników „ogólnych” kształcenia zawodowego to przedsiębiorczość, aktywność obywatelska, równość szans oraz zwalczanie rasizmu i ksenofobii. Część z nich ujęta jest w konkretnych celach programu zintegrowanego; KR uznaje to za pozytywny fakt.
23. Również i programy kształcenia ogólnego winny bardziej się otwierać na świat pracy i przyszłe zatrudnienie uczących się, uwzględniając np. partnerstwo z przedsiębiorstwami, udział w projektach oraz zapraszanie na zajęcia przedstawicieli świata pracy.
24. Komitet Regionów uważa, że program przyniesie istotne zmiany na lepsze w kształceniu wyższym. Jest to bardzo ważny warunek rozwoju regionalnego.
25. Rozwój zależy również w znacznym stopniu od małych i średnich przedsiębiorstw, których pracownicy rzadko miewają wyższe wykształcenie. W tej dziedzinie tradycje związane z edukacją i szkoleniem są bardzo różnorodne. Ważne jest zatem zapewnienie wsparcia dla programu rozwoju przeznaczonego dla pracowników potrzebujących kształcenia na poziomie podstawowym lub średnim. Niezwykle ważne jest także wdrażanie programów edukacji i rozwoju umiejętności, aby docierały one również do osób zatrudnionych w małych i średnich przedsiębiorstwach.
26. Należy również doprecyzować, w jaki sposób zamierza się zapewnić programom niezbędną elastyczność, która umożliwi dostosowanie ich do ewentualnych zmian celów politycznych i potrzeb w toku ich realizacji.
27. Komitet Regionów pragnie także podkreślić potrzebę nadania alokacji środków na poszczególne programy charakteru ciągłego, powiązanego z budżetem i z celami programu zintegrowanego. To samo dotyczy rozwoju pomiędzy programami szczegółowymi oraz możliwości redystrybucji środków; chodzi o to, by móc w większym stopniu wspierać rozwój i wymianę przeznaczoną dla osób uczących się o krótszym stażu edukacyjnym.
- Sytuacja uczestników*
28. Parlament Europejski zwrócił niedawno uwagę na fakt, że ze względu na niedostateczne finansowanie wymiany studentów z tego typu programów korzystają przede wszystkim studenci z dobrze sytuowanych rodzin. Państwa członkowskie powinny zadbać o zapewnienie studentom rzeczywistego dostępu do programów wymiany i do finansowania w tej dziedzinie oraz o uwzględnianie przy rozpatrywaniu wniosku sytuacji materialnej wnioskodawcy.
29. Bardzo ważny aspekt rozwoju dla Komitetu Regionów — a także dziedzinę, dla której kapitalne znaczenie mieć może zintegrowany program działań na rzecz uczenia się przez całe życie — stanowi integracja społeczna. Zagadnienie to dotyczy znacznych i różnorodnych grup uczniów i studentów wymagających różnych form pomocy — począwszy od osób mających trudności z nauką, będących w trudnej sytuacji społecznej lub doznających wykluczenia społecznego po uczniach czy studentach przybywających do obcego kraju o nieznanym im kulturze. Wiemy dziś, że wielu młodych ludzi nie dysponujących dostatecznymi podstawami edukacyjnymi przerywa kształcenie lub wręcz wyłamuje się z systemu obowiązkowej edukacji. Powinny istnieć możliwości wspierania rozwoju metodycznego, przekazywania umiejętności i innych inicjatyw służących rozwojowi młodzieży.
30. Jest to na tyle poważny problem, że powinien on zostać wyraźnie ujęty w celach programu, a programy unijne, narodowe, regionalne i lokalne winny umożliwić jego realizację. Doskonały przykład stanowi tu europejska sieć „szkół drugiej szansy” (Second Chance Schools), działająca w dziedzinie rozwoju metodycznego, przekazywania umiejętności i rozwoju działań.

31. Działania realizowane w ramach zintegrowanego programu działań powinny zapewniać studentom i uczniom niepełnosprawnym prawdziwą szansę udziału.
32. Co się tyczy udziału dorosłych w programach wymiany, należy położyć nacisk na zagadnienie równości szans, aby uczestniczyć w nich mogli zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Szczególną uwagę zwrócić należy na pracowników mających nowe potrzeby edukacyjne.

Udział sąsiadujących państw trzecich

33. Komitet Regionów wyraża zadowolenie z zamiaru włączenia do programu również sąsiadujących z UE państw trzecich. W tym kontekście naturalne byłoby odwołanie się do oświadczenia Parlamentu Europejskiego w kwestii szerszego sąsiedztwa europejskiego. Na szczeblu lokalnym i regionalnym doszło na wczesnym etapie do nawiązania kontaktów; testem było rozpoczęcie współpracy z krajami, które obecnie przystąpiły już do Unii Europejskiej. Naturalne wydawałoby się kontynuowanie tych działań na szczeblu regionalnym i lokalnym i rozszerzenie ich na kolejne kraje.

Podział odpowiedzialności

34. Komitet Regionów zwraca uwagę na konieczność jasnego podziału odpowiedzialności za realizację programu między Wspólnotę a szczebel krajowy. Za stronę praktyczną w miarę możliwości odpowiadać winny państwa członkowskie. Decentralizacja struktury to klucz do powodzenia przyszłych działań. W takiej strukturze szczebel lokalny i regionalny będzie musiał działać bardziej aktywnie.
35. Zgodnie z propozycją Komisji na szczeblu unijnym zajmować się należy celami, ogólną wizją, realizacją, ogólną strategią, obserwacją i analizą, nadzorem i oceną końcową. Szczebel wspólnotowy winien również odpowiadać za kwestie związane z realizacją, identyfikowaniem i rozpowszechnianiem najbardziej udanych form realizacji. Komitet Regionów uważa, że szczebel lokalny i regionalny powinien odgrywać istotną rolę w realizacji nowych programów, pozyskiwaniu dla nich poparcia i upowszechnianiu wiedzy o nich.
36. Unikać należy wszelkich procedur decyzyjnych, które wymagałyby zaangażowania dwóch szczebli administracji.

Poglądy Komitetu na temat składników programu zintegrowanego

37. Komitet Regionów uważa, iż proponowany program zintegrowany wraz ze sformułowanymi w nim ambicjami jest niezwykle istotny dla upowszechniania w Europie partnerstw, projektów i sieci działających na rzecz mobilności.
38. Programy na rzecz mobilności są niezmiernie ważne dla szczebla lokalnego i regionalnego. Często zdarza się, że niewielkie programy na rzecz mobilności, uchwalane na szczeblu krajowym, przynoszą obfite wyniki, upowszechniając zarazem ideę europejską, aktywność obywatelską i troskę o demokrację. Należy zadbać o otwartość w projektach i możliwości wymiany doświadczeń. Ułatwi to

zarówno upowszechnianie wiedzy, jak i samą realizację. Uczenie się od siebie nawzajem to kamień węgielny całej koncepcji.

39. W ramach programów na rzecz mobilności należy coraz silniej dążyć do zapewnienia odpowiedniego zaplecza w skali ogólnokrajowej, regionalnej i lokalnej, by można było podtrzymywać osiągniętą mobilność nawet po zakończeniu danego programu, zachowując w ten sposób ustanowione struktury i nawiązane kontakty. Efektem projektów winno być usunięcie przeszkód i zachęta do kontynuowania wymiany — projekty powinny zatem przekształcać się w zwykłą, codzienną działalność. Ważną rzeczą jest, by krajowe systemy finansowania kształcenia umożliwiały uczącym się odbycie części cyklu kształcenia w innym Państwie Członkowskim.
40. Co się tyczy programów rozwoju edukacji, należy wykorzystywać gromadzone dzięki nim doświadczenie i wiedzę fachową, np. poprzez tworzenie zespołów ekspertów. Szczególnie istotne z punktu widzenia strategii kształcenia przez całe życie będą projekty waloryzujące różne formy uczenia się. Biorąc pod uwagę pionierski charakter programów rozwoju edukacji, należy zapewnić pod określonymi warunkami możliwość zmiany kursu w toku realizacji projektu.

41. Komitet Regionów jest przekonany, że projektowane programy ogólne/przekrojowe okażą się bardzo znaczące jako siła spajająca oraz w kontekście analizy i wsparcia dla rozwoju polityki. Inne istotne zadania to realizacja nowych projektów i udział w nowych procesach, które mogą pomóc w osiągnięciu celów Unii w odniesieniu do edukacji. Zważywszy na znaczenie jednostek samorządu regionalnego i lokalnego w dziedzinie kształcenia, niezbędne jest włączenie Komitetu Regionów w działania w tej dziedzinie.
42. Dla integracji europejskiej w dziedzinie kształcenia wyższego i badań naukowych strategiczne znaczenie mieć będzie program im. Jeana Monneta.

Komitet

43. Komitet Regionów pragnie podkreślić, że komitet, który ma wspomagać Komisję (art. 10 propozycji), powinien zająć się następującymi zagadnieniami:

- wypracowywanie celów i kształtowanie polityk;
- stałe śledzenie realizacji wspólnych celów programu zintegrowanego i zachęcanie do ich osiągnięcia;
- dbanie o to, by europejska strategia kształcenia przez całe życie znajdowała rzeczywiste odzwierciedlenie w poszczególnych programach sektorowych.

Komitet ten powinien ponosić ogólną odpowiedzialność za zapobieganie powstawaniu barier pomiędzy programami sektorowymi. W dalszych i przyszłych swych działaniach powinien on również współpracować z Komitetem Regionów.

Cele ilościowe

44. Komitet Regionów popiera w pełni projektowane cele ilościowe, oznaczające potrojenie rozmiarów programów na rzecz mobilności. Są to cele ambitne, które mogą umocnić Wspólnotę Europejską i przyczynić się do zwiększenia jej spójności. Nie można jednak dopuścić do rozwoju ilościowego programów kosztem ich aspektu jakościowego.

Upraszczenie procedur administracyjnych

45. Komitet Regionów z zadowoleniem przyjmuje również perspektywę uproszczonej/ryczałtowej kalkulacji kosztów. KR niejednokrotnie zwracał już uwagę na negatywne oddziaływanie komplikacji administracyjnych na liczbę składanych wniosków. Wiele podmiotów rezygnuje z udziału w programach ze względu na skomplikowane wymogi dotyczące dokumentacji. Komitet Regionów jest zdania, że wymogi administracyjne i księgowość powinny być współmierne do skali finansowania. Mniejsze projekty nie powinny podlegać takim samym szczegółowym i pracochłonnym kontrolom jak większe.

46. Komitet pragnie jednak zwrócić uwagę na zróżnicowanie okoliczności i zdolności jednostek do udziału w programach. Może tu wchodzić w grę na przykład brak przyzwyczajenia do studiowania, niepełnosprawność, brak środków na pokrycie kosztów podróży i zakwaterowania, czy też różne uwarunkowania regionalne.

Nazwy programów

47. Komitet Regionów pragnie również podkreślić konieczność nadania nowemu programowi i wszystkim jego częściom składowym jednoznacznych nazw roboczych, jasnych i zrozumiałych w każdym europejskim języku, w którym będą one używane. Sformułowania w rodzaju „program zintegrowany” czy program ogólny/przekrojowy powodować będą pomyłki i nieporozumienia.

48. Musi zatem być jasne, że „program zintegrowany” oznacza całość przedsięwzięcia, obejmującego jako części składowe programy Comenius, Leonardo, Erasmus, Grundtvig i Jean Monnet. Jasno stwierdzone musi być również, że program ogólny/przekrojowy odgrywa rolę ram strategicznych. Komitet Regionów jest zdania, że należy temu aspektowi poświęcić szczególną uwagę.

Zasady pomocniczości i proporcjonalności

49. Program ma uzupełniać inicjatywy podejmowane na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Proponowana podstawa prawna stwarza takie możliwości. Program działać ma głównie w dziedzinach, w których państwa członkowskie nie mogą działać skutecznie. Nie dąży on do zmian w strukturze i zawartości merytorycznej systemów edukacji; skupia się natomiast na obszarach, w których z większym powodzeniem działać można na szczeblu europejskim. Co się tyczy proporcjonalności, propozycja została ukształtowana pod kątem maksymalnego uproszczenia.

Propozycje Komitetu Regionów

1. Zaangażowanie szczebla lokalnego i regionalnego musi mieć miejsce na wczesnym etapie realizacji programu zintegrowanego.
2. Podmioty lokalne i regionalne powinny być ważnym odbiorcą inicjatyw związanych z rozwojem i integracją europejską w ogólności, w szczególności zaś z działaniami w ramach programów edukacyjnych.
3. W dokumencie więcej uwagi poświęcić należy kształceniu nieformalnemu i incydentalnemu.
4. Jednym ze sposobów uniknięcia trudności przy ustalaniu rozgraniczeń oraz ominięcia przeszkód może być ujęcie maksymalnej liczby zasad dostępu do poszczególnych części programu zintegrowanego w jednym artykule (odpowiadającym art. 4 propozycji) z jednoczesnym ograniczeniem liczby szczególnych zasad kwalifikacji dotyczących poszczególnych programów sektorowych — Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci i Grundtvig.
5. Swoboda ta powinna znaleźć również odpowiednie odzwierciedlenie na poziomie projektów budżetów dla poszczególnych projektów.
6. W czasie realizacji programu należy aktywnie umacniać więź między kształceniem podstawowym a wyższym, między kształceniem ogólnym a zawodowym oraz między kształceniem formalnym, nieformalnym i incydentalnym.
7. Europejska strategia kształcenia przez całe życie powinna znaleźć silniejszy wyraz w programie zintegrowanym i jego poszczególnych składnikach.
8. Komitet Regionów uważa, że szczebel lokalny i regionalny powinien odgrywać istotną rolę w realizacji programu zintegrowanego oraz poszczególnych jego składników, pozyskiwaniu dla nich poparcia i upowszechnianiu wiedzy o nich.
9. Komitet Regionów pragnie odgrywać czynną rolę w nadawaniu rozgłosu postępom osiągniętym w tej dziedzinie na szczeblu Wspólnoty, w upowszechnianiu wiedzy o nich i publicznej debacie nad nimi.
10. Projektowany program ogólny/przekrojowy będzie miał strategiczne znaczenie jako czynnik spójności w kształtowaniu polityki, nowych projektach i sieciach kontaktów służących analizie i tworzeniu nowych mechanizmów w odpowiedzi na zapotrzebowanie w sferze edukacji w całej Wspólnocie. Zważywszy na znaczenie jednostek samorządu regionalnego i lokalnego w dziedzinie kształcenia, niezbędne jest włączenie Komitetu Regionów w działania w tej sferze.

Bruksela, 23 lutego 2005 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Peter STRAUB